

GOED BEZIG?

Goed Bezig?

GOED BEZIG?

GOED BEZIG?

NATUUR AMBASSADEUR

Chrys Steegmans

natuurmomenten

Chrys Steegmans vertelt
Gedichten: Han Berghs

GOED BEZIG?

Colofon:

Tekst: Chrys Steegmans

Vormgeving, tekeningen en cover: Chrys Steegmans

Tekstadviezen en gedichten: Han Berghs

'GOED BEZIG? Natuur Ambassadeur', (2024), is uitgegeven via :
'Boeken uit Limburg'

ISBN 9789403737034

Bestellingen: <https://mgl.mijnbestseller.nl/chryssteegmans>

www.chryssteegmans.com

Contact: chryssteegmans@hotmail.com

Inhoudsopgave

	Pag.
Inleiding	7
1. De wereld valt even stil.	8
2. De Oostvaardersplassen	9
3. De korenwolf	12
4. Reigers	15
5. De wijngaard	17
6. Naaktslakken	19
7. De natuurwandeling	21
<i>Gedichten:</i>	23
<i>In de wacht</i>	
<i>Sterker</i>	
<i>Laten</i>	
<i>Transitie</i>	
<i>Cogita Mori</i>	
<i>Fermenteren</i>	
8. De herfst kondigt zich aan	25
9. De ooievaar	27
<i>Gedicht:</i>	30
<i>De ooievaar</i>	
10. Een paradijsje verdween	31
11. Een bijzonder zoogdier	34
12. De probleembever	36
13. Menselijke enclaves? Ja graag, de ever...	38
14. Een kwestie van geluk, de wasbeer	40
15. Natuurlijk bos	42
16. De boomwachter	44
<i>Gedichten:</i>	46
<i>Braaksel</i>	
<i>Moeder aarde</i>	
<i>Nevelen</i>	
<i>Draadje</i>	
17. Meten is weten	47
18. Regeldrift	49
19. Groen oplaadpunt beeldentuin	51
<i>Gedicht:</i>	54
<i>De ecotoren</i>	
20. De natuur laten bijspringen, met wilde wingerd bijvoorbeeld	55
21. Wegwerp plastic	60

22. Natuur zonder bord is geen natuur	62
23. Boterkuipjes	65
<i>Gedichten:</i>	67
<i>Amen</i>	
<i>Verweren</i>	
24. Mens en natuur	68
25. Hoe ik van mijn gazon afkwam	70
26. Vogelvrij	72
27. Zilverzand als speelterrein	74
28. Een grote teleurstelling?	76
29. Recalcitrant?	78
30. Hallo allemaal	80
31. Natuur en Media	84
32. De Limburgse natuur: jaarlijks 24 miljoen bezoekers	89
33. De goudjakhals	92
34. De Hollender	93
35. Natuurherstel	95
36. Natuurherstel in beeld	97
37. Water en Limburg	98
38. Zonder naam geen bestaan	100
39. De vogelaar	103
<i>Gedichten:</i>	106
<i>Zonder ons</i>	
<i>Begrijpen</i>	
<i>Resten</i>	
<i>Voedzaam</i>	
<i>Verschrikkelijk</i>	
<i>Levenslang</i>	
<i>Van oktober</i>	
40. Gezond verstand	109
41. Epiloog: praktische adviezen voor iedereen	111
Over Chrys Steegmans en Han Berghs	114

Inleiding

'Wegkwijnende omgevallen bomen kunnen fantastische vormen en kleuren aannemen. Op dat hout leven mossen, varens, schimmels en de meest bekoorlijke zwammen. Dood doet leven en dat geldt zelfs voor dieren die het einde van de dag net niet meer hebben gehaald...'

Chrys Steegmans beschrijft in dit boek tal van natuurmomenten en laat je met grote betrokkenheid en kennis van zaken zien, hoe krachtig en vindingrijk de natuur zelf is, zonder het geregeld van de mens. Hij legt je uit dat je de kunst moet leren verstaan van het laten en toestaan.

Hij houdt een kritisch pleidooi om in plaats van mensen naar de natuur te lokken we meer natuur in de stedelijke omgeving zouden moeten toestaan. De 'echte' natuur in het buitengebied krijgt dan meer kans om haar eigen weg te gaan met de flora en fauna die daarin thuishoren, zonder de sturende en storende mens met zijn natuurwensen, beperkte kennis en een teveel aan emoties.

'GOED BEZIG?' is een mooi boek voor de natuurliefhebber en voor iedereen die een gids nodig heeft om inzicht te krijgen in hoe we beter met onze aarde kunnen omgaan. De sfeergedichten in het boek zijn van Han Berghs.

1. De wereld valt even stil.

In navolging van de mens trekt ook een virus de wereld over en in navolging van die mens laat ook dit virus overal een voetafdruk achter. Ook in dit gebeuren vallen er slachtoffers, veel dodelijke slachtoffers. Anders dan de invloeden van het menselijk handelen, worden gevolgen van het virus niet geaccepteerd. Het virus dient bestreden te worden met de meest extreme middelen. De wereld valt even stil.

Het blijkt de ideale periode om het Heuvelland te herontdekken. Jaren heb ik het min of meer gemeden omdat het 'mijn' Heuvelland niet meer was, te druk, te rumoerig, teveel pretpark. Hoe anders is het tijdens de 'lockdown'. Bijna dagelijks ging ik op zoek naar de plekjes waar ik vroeger als kind met mijn ouders kwam. En wat is het toch een mooie regio als heel veel van wat wij als normaal zijn gaan beschouwen ineens weg valt. Met dat mooie doel ik dan met name op de weldadige rust en stilte. Het mooie landschap en de prachtige vergezichten zijn er altijd wel.

Geen vliegtuigen, geen motoren, kettingzagen en bosmaaiers, geen verbaal aanwezige pelotons van fietsers of wandelaars of mountainbikers die in het bos ineens een heuvel afstormen. Geen files. Wat een rijkdom en wat een luxe, puur genieten.

Een extra voordeel is de tijd van het jaar waarin wij gedwongen worden tot deze extreme vorm van 'social distance': de lente. De natuur startte zichzelf juist weer eens op met de bijkomende pracht en praal. De door de mens voortgebrachte geluiden bleken verdwenen, en mijn wandelingen werden begeleid door een symfonie van vogelgeluiden. Het leek alsof de natuur een extra tandje bijzette, alsof het gevallen gat opgevuld diende te worden. Beelden passend bij de tijd van J.P. Thijsse en E. Heimans dringen zich op. Een uitbundige flora en fauna liet zich zien, prachtig. De natuur haalt er zo lijkt het ook haar voordeel uit. Wat is het dan toch een paradijselijke omgeving, je zou het zo iedereen gunnen. En bij dat iedereen knelt het juist.

Voor mij was het een inspirerende tijd. De aanwezigheid van het virus heeft dus ook iets positiefs opgeleverd. Maar het mag wel weer verdwijnen als het positieve maar blijft.

En dan blijkt dat ook dit maar tijdelijk was. De avondklok verdween, we mochten elkaar weer aanraken (mits met toestemming) en de terrassen zijn weer open. Kortom de drukte en hectiek is helemaal terug. Als vanouds nemen mensen de wereld weer in bezit.

En dan realiseer ik mij ineens dat de dierenwereld gedwongen is tot een dagklok. Bij het opkomen van de zon tot het schemeren, kunnen zij geen gebruik maken van hun eigen leefomgeving. Misschien als wij mensen eens terugdenken aan het gevoel dat wij hadden bij de inperkingen van onze eigen leefruimte.

2. De Oostvaardersplassen

De geschiedenis van de Oostvaardersplassen is nog jong. In 1968 werd de nieuwe Flevopolder ingericht. Een deel van deze polder bleef nog vrij nat. Ook was er een industriegebied gepland. Doordat de inrichting van de rest van de polder veel aandacht vroeg, was het stukje beoogd industrieterrein, zo'n 5900 hectaren, vooralsnog niet meteen nodig. Het met rust gelaten gebied werd al heel snel ontdekt door een grote verscheidenheid aan watervogels. Nadat de visie over de bestemming van het gebied veranderde en het industriepark niet meer aan de orde bleek, had de natuur zelf al voor een boeiende invulling gezorgd. Het werd vervolgens beleid om de Oostvaardersplassen zich verder zo natuurlijk mogelijk te laten ontwikkelen. Maar we bleven wel een oogje in het zeil houden, sterker nog, we namen de regie over van de natuur.

Bij de nieuwe ideeën rond het 'maken' van natuur in Nederland kwamen ook de grote grazers in beeld. Nog voordat de mens zijn nomadenbestaan had opgegeven, trokken al grote kuddes grazers door Europa. Deze dieren bepaalden mede het landschap, waarin bossen werden afgewisseld door open vlaktes. Deze afwisseling bepaalde mede de diversiteit van de natuur. Vanuit die wetenschap is men in de tweede helft van de vorige eeuw begonnen met het introduceren van 'wilde' runderen en paarden o.a. in de Oostvaardersplassen. Om het waterrijke en open karakter ter plekke te waarborgen, werden de grote grazers in het terrein gebracht. Wilde paarden, edelherten en runderen zouden door hun begrazing het teveel aan bosontwikkelingen en begroeiing tegengaan.

Met name de runderen zijn bijzonder. In de jaren dertig en veertig van de vorige eeuw wilden twee broers, Heinz en Lutz Heck, een runderras fokken dat qua eigenschappen moest lijken op het Europese oerrund. En zo ontstond het zogenaamde Heckrund dat ook in de Oostvaardersplassen werd ingezet.

Moeilijker was de zoektocht naar een 'wild' paard. Een in het wild levend paard is het Przewalskipaard. Maar omdat dit een Aziatische soort is, was het niet geschikt voor deze streek. In Polen vond men een paardensoort dat gefokt werd als vervanger van de uitgestorven Tarpan. Dit zogenoemde 'konikpaard' is een sterk middelgroot paard dat in de vrije natuur prima gedijt. Het paard is sterk en winterhard. Dit betekent dat zij zonder menselijk hulp de winter zouden kunnen overleven. Ook het krijgen van nakomelingen gaat probleemloos. De paarden leven in kuddes van grote groepen en zijn perfect in staat om de vegetatie onder controle te houden. De naam van de soort is afkomstig van de Poolse benaming voor paard, 'konjiek'.

De grote grazers vallen niet onder de veewet. Dit betekent, dat de dieren zonder menselijke hulp jongen krijgen en dat dode dieren in het terrein achterblijven.

Aan het einde van de vorige eeuw ontstond de wens om natuurgebieden in Nederland aan elkaar te koppelen. De Ecologische Hoofd Structuur (EHS) werd daarvoor in het leven geroepen. Het voordeel van het creëren van dergelijke verbindingsroutes is, dat planten en dieren eenvoudig kunnen migreren. Ca. 994.000 hectaren werden aangemerkt als Ecologische Hoofd Structuur (2011), maar door 'nieuwe politieke ijver en maatschappelijke ingevingen' werd de EHS verandert in NNN: Natuur Netwerk Nederland. Bij deze verandering werd de totale omvang met ca. 292.000 hectaren verminderd. De keuze in vorige kabinetten om zich meer in te zetten, dus geld vrij te maken, voor de agrarische sector, leidde ertoe dat de natuurontwikkeling stagneerde. De voorgestelde verbinding tussen de Hoge Veluwe en de Oostvaardersplassen kwam daardoor niet tot stand. Beide gebieden bleven zoals ze waren: natuureilandjes binnen cultuurgebied. Evenwel, de grazers plantten zich wel verder voort. Bij de Heckrunderen minder snel omdat daar de voortplanting van nature traag verloopt. Maar bij de Konikpaarden en de edelherten groeiden de aantallen met het jaar. De terreingrootte groeide echter niet mee met als gevolg dat er in de winterperiode een voedseltekort ontstond. Zwakke dieren legden er het loodje. Volgens de beheerder van de Oostvaardersplassen hoorde en hoort dit bij natuurlijke omstandigheden.

Nadat algemeen bekend werd dat er in de Oostvaardersplassen dieren soms de winter niet doorkwamen, kwam een deel van het volk in opstand tegen deze vorm van dierenmishandeling.

'In de Oostvaardersplassen is in totaal plek voor 1100 grote grazers, waarvan 500 edelherten. De andere 600 dieren zijn konikpaarden en heckrunderen. Voor de winter werden 670 paarden en runderen geteld. Staatsbosbeheer laat weten het aantal paarden en runderen weer te hebben teruggebracht naar 600'. Dit was in april 2022.

Begin 2023 zouden er 700 edelherten afgeschoten moeten worden om het aantal terug te brengen tot 500. Dat is dan toch wel 'diervriendelijker'.

In 2013 werd de film 'De Nieuwe Wildernis' in de Nederlandse bioscopen vertoond. Deze documentaire laat het unieke dierlijke leven zien van dieren in de Oostvaardersplassen. Ruim 700.000 bezoekers hebben de film bezocht. De aandacht op het voor Nederlandse begrippen unieke gebied was gevestigd. En

daarmee startte de discussies rond het wel en wee van de dieren die leven in deze 'wildernis' waarbij menselijke emoties de boventoon voeren.

Tot slot, natuur in Nederland wordt meer en meer onder de aandacht gebracht van het bredere publiek en elk hoekje moet ontsloten worden. Wandelpaden fietsroutes en ruitersporen dragen er toe bij dat de mens vooral moet kunnen genieten van al het moois dat die natuur te bieden heeft. Borden die uitnodigen of uitleggen waarom dingen gebeuren of juist niet. Niets wordt nagelaten om de mens te paaien, het lijkt een vorm van prostitutie. En de natuur legt het loodje.

3. De korenwolf

De korenwolf is in Nederland en dan met name in Zuid-Limburg, het laatste leefgebied van de wilde hamster, nagenoeg uitgestorven. Daar zijn een aantal redenen voor aan te wijzen:

- Efficiëntere landbouw: er blijft minder tot geen voedsel voor de hamster op het veld achter.
- Een vroegere oogst: hamsters krijgen pas in juli hun jongen.
- Een andere inrichting van het landschap met als resultaat: weinig restplekjes als leefgebied voor de korenwolf.
- De inzet van steeds zwaarder materieel voor het bewerken van de agrarische gronden.

In 2002 werd de laatste oorspronkelijke burcht met nog levende wilde hamsters gevonden. Het werd blijkbaar tijd voor actie. De beestjes werden gevangen voor een fokprogramma, eerst door de Stichting Das en Boom en later overgenomen door GaiaZOO in Kerkrade. Hamsterreservaten werden aangelegd onder beheer van Stichting Limburgs Landschap. Dat laatste, het concentreren van de dieren op enkele locaties, maakte het wel erg gemakkelijk voor roofdieren zoals marters, vossen en bepaalde roofvogels om zich te goed te doen aan de beestjes.

De Europese hamster, in Zuid-Limburg korenwolf genoemd, heeft de status van Habitat-richtlijn-soort. Dat wil zeggen: de Europese Commissie verplicht Nederland op die manier goed voor het dier te zorgen zodat een 'duurzame, goede instandhouding' gewaarborgd is. Of daarmee een fokprogramma bedoeld wordt, is natuurlijk de vraag. Er is in ieder geval geld beschikbaar, veel geld. Het zou in 2019 om jaarlijks 1.2 miljoen euro gaan, dit dus alleen voor die hamster.

En als het over geld gaat, dan gaan meerdere belangen een rol spelen en dat lijkt ook het probleem te worden van soorten-bescherming en voor natuurbeheer. Er worden door Europa eisen gesteld en er worden gelden beschikbaar gesteld. Zou dit niet het geval zijn, dan zouden we waarschijnlijk heel anders met dit probleem en met natuur in het algemeen omgaan. Nu komen mensen vooral in actie, tenminste zo lijkt het, om hun eigen organisatie met subsidie in stand te houden.

Natuurorganisaties hebben veel mensen op de loonlijst staan en ontelbare adviesbureautjes verdienen aan het monitoren, herinrichten en adviseren van